

Бајрактарова Б., Делиџакова-Солева В., Сотировска А.

АНКЕТА - ПРИМЕНА НА ПРЕВЕНТИВНО ЗАЛЕВАЊЕ НА ФИСУРИТЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ - Скопје: Клиника за детска и превентивна стоматологија

Наспроти сознанијата дека превентивното залевање на фисурите е ефикасен и безбеден превентивен метод, неговото прифаќање во секојдневната педодонтска практика оди мошне бавно.

Со цел да го утврдиме степенот на употребата на превентивно залевање во Р. Македонија, како и да ги испитаме факторите што влијаат на нивото на употребата, анкетиравме 60 стоматолози (35 специјалисти педодонти и 25 општи стоматолози што работат со деца) од разни краишта на Републиката.

Анализата на податоците покажа дека само 38,33% од вкупниот број анкетирани го применуваат превентивното залевање на фисурите.

Од испитаниците кои не го применуваат овој превентивен метод, како главна причина за тоа, 78,37% го навеле нерасполагањето со средство за залевање.

Во трудот се земени предвид и некои други елементи кои влијаат на определбата на терапевтите за примена на превентивното залевање: познавањето на техниката на залевање, изворите на информации за оваа превентивна мерка и личниот став кон неа.

Клучни зборови: стоматолошко образование; превентивна стоматологија; анкета; композитни материјали

Во превентивната стоматологија флуорот претставува моќно средство во борбата против кариесот. Меѓутоа, кога се во прашање оклузалните површини, особено на моларните заби во детска возраст, кои имаат богато разгранет фисурен систем со неповолна анатомоморфологија (длабоки, тесни, т.н. патолошки фисури), што го отежнува механичкото чистење и самочистење, флуорната профилакса не е доволна да обезбеди заштита на овие

површини од кариес. Во тие случаи, примена на залевањето на фисурите претставува метод на избор (2).

Мислењата и резултатите презентирани во светската стручна литература (4, 6), како и нашите резултати од примената на превентивното залевање на фисурите (1), укажуваат на тоа дека залевањето на фисурите е безбеден, ефикасен и финансиски потенцијално исплатлив превентивен метод. Меѓутоа, и покрај ефикасноста, прифаќањето на овој превентивен метод во секојдневната педодонтска практика оди мошне бавно. Малку се знае за елементите што можат да влијаат на педодонтите во одлучувањето за примена на залевачите: професионалните, едукативните, економските и социјалните.

Во светската литература се објавени бројни известувања од истражувањата на причините за употреба или неупотреба на залевањето на фисурите меѓу стоматолозите, воопшто. Во САД неколкукратно се правени истражувања и анализи со цел да се утврди нивото на примената на залевачите, како и факторите што влијаат врз него. Со секое ново истражување сукцесивно се зголемувал и процентот на примена на залевањето, а исто така се добивале и нови информации во врска со факторите што влијаат на нивната примена.

Gift (3) го утврдува односот на неупотреба на залевачите со недостигот на научна поддршка, можноста на залевање на кариес, несигурноста околу времетраењето (ретенцијата) на залевачите и наклоноста кон употреба на други оклузални полнења.

Целта на оваа студија е да се утврди степенот на употреба на превентивното залевање на фисурите од страна на стоматолозите во Р. Македонија и да се испитаат факторите што влијаат на нивото на употребата.

Материјал и метод

За да ја оствариме целта на нашата студија применивме анкета која претставува и прв обид од ваков тип. Вакви анализи досега кај нас не се правени. Анкетирани се 60 стоматолози, од кои 35 педодонти и 25 општи стоматолози што работат со деца. Анкетата беше анонимна, со цел да се добие поголема објективност во одговорите. Анкетата е спроведена на средбата на Македонската секција за детска и превентивна стоматологија одржана на 30.1.1992 година во Велес, со што се опфатени поголем број терапевти што се занимаваат со педодонција. Анкетираните лекари се од различни делови на Републиката што на анкетата и овозможува комплетност од аспект на географската покриеност на целиот педодонтски терен.

Прашалникот се состои од 6 точки во кои се опфатени неколку клучни прашања во врска со превентивното залевање: познавањето на техниката на превентивното залевање, изворите на информација за залевањето, ставот на испитаниците кон примената на залевањето и неговата примена. Како причина за неприменување се наведени четири можни одговори кои наедно се и најчести причини за неприменување, а тоа се: неувереноста во ефикасноста и времетраењето (ретенцијата) на залечачот, опасноста од залевање кариес и нерасполагањето со средство за залевање.

Резултати и дискусија

Анализата на податоците од анкетата прикажани во табела 1 покажа дека 38,33 % од вкупниот број испитаници го применуваат превентивното залевање на фисурите; од нив 65,21 % се специјалисти педодонти, а 34,78% се општи стоматолози. Од вкупниот број специјалисти педодонти, превентивното залевање го применуваат 42,85% додека, пак, во групата на општи стоматолози процентот на оние кои го применуваат е помал и изнесува 32%.

Залевањето не го сметаат за ефикасен превентивен метод 11,66% од вкупниот број анкетирани. Овој став скоро подеднакво е застапен и кај специјалистите и кај општите стоматолози. Само 3,33% немаат свој став, односно се неопределени.

Резултатите од нашата анкета покажуваат релативно низок степен на примена на превентивното залевање на фисурите. Во развиените земји процентот на примена е многу поголем (4, 5). Според националната студија на Romberg (4) од 1985 год. утврдена е примена на залечачи од страна на 93,8% од педодонтите

специјалисти и 68,9% од општите стоматолози.

Што се однесува до запознаеноста со техниката на залевање, 15% од вкупниот број анкетирани изјавиле дека не се доволно запознаени, и тоа, од специјалистите 8,57%, а од општите стоматолози 24%.

Резултатите од запознаеноста и примената на залевањето на фисурите укажуваат на логичната поврзаност на овие два параметра, пројавена во двете анкетирани групи. Нашиот наод е во согласност со наодите на Romberg и Rubenstein (4, 5).

Од групата на специјалистите 88,57% специјализацијата ја навеле како основен извор на информации за превентивното залевање; 11,43% од нив како основен извор навеле некои од другите можни извори на информации; 34,28% од анкетираниите специјалисти за превентивното залевање се информирале и од стручни списанија, 20% и од стручни средби, 17,14% и од свои колеги, а само 2,85%, односно еден анкетирани специјалист сознанија стекнал од студиите.

Од групата на општи стоматолози што работат со деца, 24% сознанија за превентивното залевање на фисурите стекнале исклучително од своите колеги, а другите 76%, со скоро подеднакво застапеност, ги навеле сите други извори.

Нашите наоди укажуваат дека специјализацијата логички е главен пат за запознавање со залевањето на фисурите кај специјалистите, а дополнителни извори на информации се стручните списанија, стручните средби и контактите со колегите.

Кај општите стоматолози што работат со деца, во основа, сознанија за овој превентивен метод се стекнуваат преку сите (во анкетата) наведени извори (освен специјализацијата).

Изненадува фактот што само една, односно 2,85% од анкетираниите специјалисти, и пет, односно 20% од анкетираниите општи стоматолози со залевањето се запознале за време на студиите. Зошто е тоа така, е прашање за разгледување. Наставната програма во својот теоретски дел се осврнува на овој превентивен метод, што, за жал, не е случај (барем досега) и со практичните студентски вежби.

Кај оние што не го практикуваат овој метод, како главна причина се наведува нерасполагањето со залечачко средство. На второ место е стравот од можноста за залевање на кариес, на трето место е несигурната ретенција на залечачот и четвртата причина е неувереноста во ефикасноста на методот.

ДЕТСКА И ПРЕВЕНТИВНА СТОМАТОЛОГИЈА

Сигурно дека нерасполагањето со средство за залевање е причина за неприменувањето на овој ефикасен превентивен метод. Меѓутоа, прашање е дали "нерасполагањето" секогаш е од објективна природа. Дали секогаш е во прашање немање средства за набавка (имајќи ги предвид денешните состојби во здравството) или можеби е во прашање индолентноста на превентивците?

Оваа анкета не го детализира проблемот, имајќи предвид што таа е од прелиминарен карактер. Секако дека ќе следи една посеопфатна студија на овој проблем која треба да даде поконкретни и попрецизни насоки како во однос на едукативниот процес така и во однос на организацијата и дејноста на превентивната служба во Р. Македонија.

ТАБЕЛА 1. РЕЗУЛТАТИ ОД АНКЕТАТА ЗА ПРИМЕНА НА ПРЕВЕНТИВНОТО ЗАЛЕВАЊЕ НА ФИСУРИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА

	АНКЕТИРАНИ ДОКТОРИ ПО СТОМАТОЛОГИЈА		
	Вкупно 60	Специјалисти педодонти 35	Општи стоматолози 25
	n (%)	n (%)	n (%)
Применуваат превентивно залевање	23 (38,33)	15 (42,85)	8 (32,00)
Не ја познаваат техниката на превентивно залевање	9 (15,00)	3 (8,57)	6 (24,00)
Извори на информации за превентивно залевање		n (%)	n (%)
Специјализација		31 (88,57)	-
Стручни списанија		12 (34,28)	5 (20,00)
Стручни средби		7 (20,00)	5 (20,00)
Колеги		6 (17,14)	11 (44,00)
Студии		1 (2,85)	5 (20,00)
Постдипломски студии		-	-
Не го сметаат залевањето за ефикасен превентивен метод	7 (11,66)	4 (11,42)	3 (12,00)
Неопределени	2 (3,33)	1 (2,80)	1 (4,00)
Не го применуваат превентивното залевање	37 (61,66)	20 (57,14)	17 (68,00)
Причини	n (%)	n (%)	n (%)
Неубеденост во ефикасноста	1 (2,70)	-	1 (5,88)
Несигурна ретенција	3 (8,10)	3 (15,00)	-
Опасност од залевање на кариес	4 (10,85)	2 (10,00)	2 (11,76)
Немање залевач	29 (78,37)	15 (75,00)	14 (82,35)

Summary

A QUESTIONNAIRE: USE OF PREVENTIVE FISSURE SEALING IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Bajraktarova B., Delidžakova Soleva V., Sotirovska A.

Despite the findings that preventive sealing of fissures is an efficacious and safe preventive method, its usage in the everyday pediatric dental practice shows to be very delayed.

In order to determine the level of usage of preventive fissure sealing in the R. Macedonia and to examine the factors that influence the usage level, we designed a questionnaire answered by over 60 dentists (35 pedodontists and 25 general practitioners working with children) from all over the country.

The data analysis show that only 38,33% of the total questioned dentists practice preventive sealing. The lack of sealant has shown to be the major cause for not using this preventive method with 78,37% of the non-users.

In the study some other elements which influence the therapist's decision for preventive sealant usage, are taken into consideration: knowledge of the sealing technique, sources of information for this preventive

method and personal attitudes toward it.

Key words: dental education; preventive dentistry; composite resins; questionnaire

Литература

1. БАЈРАКТАРОВА Б и сор. Можности за превентивен и превентивно терапевтски третман на патолошките фисури на забите (1. дел). Макед Стоматол Прегл 1992; 16(1): 18-22.
2. БАЈРАКТАРОВА Б, ДОЦЕВСКА В. Превентивен терапевтски третман на деналните фисури во детска возраст (2. дел) Макед Стоматол Прегл 1992; 16(3-4): 125-9.
3. GIFT H, FREW R, HEFFERSEN J. Attitudes toward and use of pit and fissure sealants. J Dent Child 1966; 42: 460.
4. ROMBERG E, COHEN AL, LA BELLE DA. A rational survey of sealant use by pediatric dentists. J Dent Child 1988; 55: 257-64.
5. RUBENSTEIN LK, DINIUS A. Dental sealant usage in Virginia. J Pub Health Dent 1986; 46:147-51.
6. THEILADE E et al. Effect of fissure sealing on the microflora in occlusal fissures of human teeth. Arch Oral Biol 1977; 22: 251-9.